

RIKSPOLISSTYRELSEN
RKP-A2

Avsnitt

Löpande nr

DH	15858-17
----	----------

15966

Undertecknad har tagit kontakt med Regeringskansliets arkivenhet och handläggaren Mara Eiche (tfn 08-763 24 82) för att via henne kontrollera huruvida det inkommit några brev eller skrivelser från [redacted]. Efter genomgång

[redacted]. Vid personlig kontroll av undertecknad samt Krinsp Lennart Gustafsson beslutade vi oss för att begära kopia av en av dessa handlingar. Handlingen är tillställd statsminister Olof Palme och berör ett önskemål om -lagfäst konstnärslön-. Handlingen är underskriven av konstnärerna [redacted] och [redacted]. Bilder på dessa från tidningsurklipp finns också i handlingen. Bilden av [redacted] överensstämmer ej på [redacted].

2 P. 4 m

Klin. Avsnitt

K. E. V. Avsnitt
D 1866
I 3745
Z 8307

Stockholm, 1994-04-21

Ewa-Marie Aghede/ krinsp.

DNR 555-94

25/5-94 HAD

P4

KOPIA

1984-11-02

6260/84 ✓

Ai. 555-94

94 -04 2 1

Jag har tagit del av ert brev som ni valt att ge rubriken "lagfäst konstnärslön". Jag har även fått ett brev från [redacted] angående "akuta åtgärder för bildkonstnärernas livsvillkor!".

Jag tänkte svara på det sistnämnda brevet genom att sända en kopia av detta brev till [redacted].

Det är helt klart att många bildkonstnärer har svårt att leva enbart på intäkterna av sin konstnärliga verksamhet. Enligt min och regeringens mening är det emellertid inte realistiskt - ja inte ens rimligt - att ha som målsättning att staten skall ge en fullständig ekonomisk grundtrygghet åt landets alla bildkonstnärer när ingen annan yrkesgrupp har möjlighet att få sådana garantier. Regeringens strävan är att genom särskilda insatser såväl inom kulturpolitiken som inom t ex skatte-, social- och arbetsmarknadspolitiken medverka till så goda generella arbetsbetingelser som möjligt för den yrkesgrupp ni tillhör.

Regeringen vill även med insatser riktade direkt till bildkonstnärerna bidra till en förbättring av deras ekonomiska förhållanden. Som exempel på den förra typen av åtgärder kan nämnas att regeringen avser att inom kort för riksdagen lägga fram ett förslag i syfte att åstadkomma en rättvisare taxering av konstnärerna.

När det gäller de direkta insatserna har regeringen detta budgetår, trots det kärva statsfinansiella läget, genomdrivit en betydande ökning av anslaget till statliga konstinköp. Därigenom har det av Konstnärernas Riksorganisation länge krävda s k enprocentsmålet för konstnärlig utsmyckning av offentliga lokaler uppnåtts. Denna insats har välkomnats av KRO. En omprioritering av konstinköpsmedlen till förmån för en ökning av ersättningar och bidrag ur Sveriges bildkonstnärersfond skulle majoriteten av vårt lands konstnärer bestämt motsätta sig. Så har jag uppfattat läget.

Med vänlig hälsning

Olof Palme

KOB.U

Stockholm 1984 10 10

STATSRÅDSBEREDNINGEN
Registratörn

Ink. 1984 10 -15

Dnr. 6260/84

Statsminister Olof Palme

För kännedom:

Kulturminister Bengt Göransson,
Utbildningsdepartementet
Styrelsen för Sveriges bildkonstnär-
fond/Konstnärsnämnden
Socialminister Sten Andersson
Tidningarnas Telegrambyrå
Sveriges Radios nyhetsredaktion

LAGFAST KONSTNÄRSLÖN

Akuta åtgärder för bildkonstnärernas livsvillkor!

Undertecknade, [redacted] vill härmed referera till tidigare korrespondens (bif) i frågor rörande: konkreta åtgärder för bildkonstnärernas ekonomiska och sociala villkor - grundtrygghet.

Den 30 september i år fördes ett kort samtal mellan statsministern och [redacted]. [redacted] framförde att de medel som statens konstråd förfogar över (tidigare ca 15 miljoner - i år ca 25 miljoner) fördelas efter synnerligen odemokratiska principer.

"Kritikerna menar att KRO-konsulterna bara gynnar sig själva och sina vänner" citat ur Expressen 8 september 1984, sid. 16.

Ett känt faktum som delas av konstnärerna!

Det är uppenbart - Din och kulturministerns skyldighet är att ansvara för att åtgärder vidtages så att konstnärernas grundtrygghet - ekonomiska och sociala situation - säkras och att de nuvarande godtyckliga och nepotistiska fördelningsprinciperna inom statens konstråd, stoppas.

Det råder för närvarande en mycket svår och akut ekonomisk situation för landets bildkonstnärer. Ca 90 procent av landets bildkonstnärer är inkomstlösa och erhåller från det sociala ett existensminimum på 1.500 kronor i månaden, de första tre månaderna. Från socialt håll är man klart medveten om att det inte går att existera på sådana belopp. "Skall konstnärerna svälta ihjäl?" Expressens ledarsida den 29 september 1984.

Det är respektlöst och cyniskt av den svenska statsmakten att inte sätta stopp för denna mänskliga misär, bland bildkonstnärerna.

Det är också ett oerhört svek från statlig myndighet - de ytterst ansvariga - att planera för konstutbildning och uppmuntra ungdomar till konstnärlig utbildning och verksamhet - med nyskapande och experiment - när det sedan inte finns någon fortsättning i samhället. En romantisk lögn är vad som erbjuds. Det är en självklarhet i ett kulturland att man skall ta hänsyn och ansvara för konstutbildningens följder.

Citat ur Konstnärsnämndens anslagsframställning för budgetåret 1980/81
1979-08-28

"Bildkonstnärer tillhörde enligt 1969 års undersökning den mest utsatta gruppen med hänsyn till totalinkomsten oavsett vilken jämförelse man gjorde med övriga löntagare. Detta förhållande har inte förändrats. De grupper som ligger närmast bildkonstnärer är fria musiker och dansare. För samtliga undersökta grupper innebär den sneda inkomstfördelningen att minst hälften av gruppen har otillräckliga inkomster av konstnärligt arbete. Det är för huvudparten av kulturarbetarna inte möjligt att leva på inkomsterna från den konstnärliga verksamheten."

Citat ur Konstnärsnämndens anslagsframställning för budgetåret 1980/81
1979-08-28

"Konstnärsnämnden får slutligen framhålla att enligt nämndens uppfattning insatser behövs som förbättrar kulturarbetarnas inkomster av konstnärligt arbete. Denna uppfattning delas av såväl statens kulturråd som AMS. Insatser av detta slag kan dock knappast sättas i verket och få effekt på kort sikt. Det blir därför nödvändigt att väsentligt förstärka konstnärsnämndens möjligheter att genom direkta bidrag till kulturarbetarna ge utövarna av konstnärliga yrken en ekonomisk trygghet."

Kulturbyråkraterna, ämbetsmännen inom kultursektorn (amanuenser, museintendenten, konsthistoriker, konstkritiker för att nämna några) har ingen livskvalitet som på något sätt skulle skilja sig från de kreativa bildkonstnärernas livskvalitet. Det finns ingenting som berättigar dessa kulturbyråkrater till en högre levnadsstandard än de människor - konstnärerna - vars kreativa arbeten de motiverar sina löner med. Här föreligger ett uppenbart parasiterande som ämbetsmännen gör sig skyldiga till.

Alla nya projekteringar för offentlig konstnärlig utsmyckning är i detta läge en skrämmande lyx så länge konstnärskåren, till största delen lever i en social och ekonomisk misär. Marknadsstyrda skrytoobjekt - utförda av ett fåtal "orättfärdigt gynnade" konstnärer, - för offentliga miljöer, är ett skrämmande uttryck, iscensatt av aningslösa kulturbyråkrater och politiker. Vi har tillräckligt med "utsmyckningskonst" i detta land, beställningsarbeten som mer eller mindre utformats av kommunalfullmäktigeordföranden eller skolfröknar, där konstnärerna har förpassats till, på sin höjd, att vara "färgläggare" av andras idéförslag.

Det är tid för (om än sent) att ge bildkonstnärerna arbetsro och arbets-
trygghet, i första hand genom sin garantilön, för att de skall kunna ut-
veckla sina egna känslor och kunskaper i en fri konst, men framför allt ges
möjligheten till att äta sig mätta och kunna betala sina hyror etc.

I skrivelse till kulturministern 1984-07-19 har [redacted]
föreslagit en väg att på ett internationellt plan förbättra bildkonstnä-
rernas villkor genom bildandet av en internationell stiftelse eller fond.

Förslaget har genom kulturministern förts vidare till svenska UNESCO-rådet,
på grund av dess omfattning.

I en skrivelse den 8 ds ställd till kulturministern Bengt Göransson, har
[redacted] betonat vikten av en snabb översyn av fördel-
ningsprinciperna beträffande särskilt [redacted] verksamhet.

"Men jag är väl medveten om att bildkonstnärerna har det sämst av alla konstnärsgupper och att vi måste komma på lösningar" Citerat ur DN 7 oktober 1984, Kulturminister Bengt Göransson.

En radikal förändring av den nuvarande mycket svåra akuta ekonomiska situationen för landets bildkonstnärer, kräver att årets budget (1984/85) på ca 22 miljoner kronor, ursprungligen avsedd för konstnärlig utsmyckning/konstinköp hos statens konstråd, i sin helhet, överförs till Sveriges bildkonstnärsfond/Konstnärsnämnden, som sedan fördelar dessa medel likvärdigt, för bildkonstnärernas grundtrygghet och efter fördelningsprinciper och kriterier som Konstnärsnämnden redan företräder genom bidrag och/eller konstnärslöner (garantier).

Det finns idag ca 4.000 registrerade och väldokumenterade bildkonstnärer i landet. Genom att fördela årets ca 22 miljoner (avsedda för konstrådet) till dessa konstnärer - och därutöver överföra den totala summan av utbetalade socialbidrag från den sociala myndigheten till Konstnärsnämnden - kan bildkonstnärerna erhålla en grundtrygghet på ca 60.000 kronor per person och år - SKATTEFRITT.

Som framgår av artikel i Expressen den 8 september 1984, sidan 16 förfogar kommuner och landsting tillsammans över motsvarande belopp (ca 22 miljoner kronor) för konstnärlig utsmyckning och inköp.

Detta förslag måste prioriteras innan några andra anslag beviljas, t ex till konstmuseer, hembygds-gårdar, riksutställningar etc.

Om Ni sviker bildkonstnärerna i denna så elementärt sociala angelägenhet, bör Ni självmant avgå från Era poster som statsminister respektive kulturminister.

Vi lutar på din och kulturministerns solidariska åtgärd och beslutsamhet att omedelbart förverkliga konstnärernas ekonomiska och sociala grundtrygghet.

P.S. Vi vill hänvisa till tidigare debatt i dessa frågor år 1974, gällande trygghet. M.a.o. tioårsjubileum. Bifogas. D.S.

Bilaga: Aktuellt debattmaterial

Konstnärsvärd till Palme:

Lagfäst enprocentsregel eller slopa utbildningen

Minister Olof Palme och begärt att den s k enprocentsregeln för utsmyckning och inköp av konst till offentliga byggnader skall lagfästas. Nu nonchaleras denna regel grovt i många fall, menar de båda konstnärerna och hänvisar som exempel till Kreditbankens nya husbygge vid Hamngatan nedanför NK.

De skriver [redacted] är byggnadskostnaden ca 150 miljoner kr men bara 150 000 kr har avsatts för konstinköp. Det blir bara en promille i stället för en procent.

Denna av konstnärerna uppgivna siffra bestrids dock av banken. Har någon siffra överhuvud taget nämnts så har den gått utslutande banksalen. Till den finns ett försöksanslag på 150 000 kr.

minister och en av socialdemokratiens stora namn, ville se konst överallt. Hans förslag var att staten skulle bli obligatorisk mecenat för konstnärer vid varje offentligt bygge. Detta blev regel från 1937 och den gick ut på att en procent av byggnadskostnaden skulle avsättas till utsmyckning och konstinköp.

Efter hänvisningen till Kreditbankens — eller snarare Post- och Kreditbankens — husbygge fortsätter konstnärerna:

"Det är nu regeringens plikt att omgärdande lagfästa 1937 års enprocentsregel så att svenska konstnärer har möjlighet att tas i bruk och slipper bli hänvisade till sociala bidrag och stipendier. I annat fall kräver vi att alla konstundervisning läggs ner."

Stora skulder

[redacted] utvecklar sin tankegång vidare i samtal med Dagens Nyheter:

Staten satsar på konstnärlig utbildning genom Konstakademien och Konstfackskolan. Högt kvalificerade krafter utses till professorer och lärare. Eleverna studerar där upp till fem år. Allt detta kostar pengar, både för staten och för eleverna. Många konstnärer börjar sin bana med betydande studielåskulder.

Meningen måste då rimligtvis vara att samhället behöver konstnärerna.

Utbildningsinstitutionerna innebär i sig själva en förespegling om att samhället har arbetsuppgifter som väntar konstnärerna när de lärt sig jobbet.

— Antingen, säger [redacted], bör staten lagga ner konstutbildningen eller också bör enprocentsregeln lagfästas. Det viktigaste är dock inte procentsat-

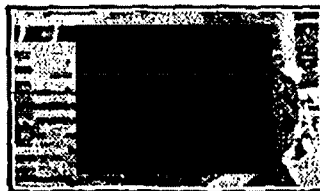
kan en viss flexibilitet kanske bli oundviklig. Det viktigaste är att det blir lag på att en rimlig del av byggkostnaden avsätts för inköp av konst.

Det får inte råda hur godtyckliga förhållanden som helst när det gäller konstnärernas arbetsvillkor. Alla andra yrkesgrupper har sina avtal, bra eller dåliga, men de vet vad de har att räkna med.

Rökriddar

Nu är det byggherren som bestämmer. Eftersom enprocentsregeln inte är lag, kan han strunta i den. En konstkommitté tillsätts kanske för de inköp som ska göras men den behöver inte ha några medlemmar från exempelvis KRO, konstnärernas riksorganisation, som får insyn i konstköpen, och i de flesta fall har kommittén bara möjlighet att göra vissa rekommendationer av olika verk.

[redacted] hävdar med bestämmhet att de av Kreditbankens konstkommitté och dess konstnärlige konsult anmodats att visa några verk som kunde ha intresse för banken. När de sedan kom fick de besked om att det inte fanns några pengar att köpa konst för. Där stod de alltså, förödmjukade och upprörda. Bankens

ledning och konstkommitté har lika bestämt en annan uppfattning, som redovisas här intill.

Konstnärerna säger:

— Nu lägger banken ut rökriddar. Vi klarar oss utan bankens hjälp. Vi menar bara att så här godtyckligt får inte konstnärer behandlas. Vi har ett yrke som kräver lång utbildning och utgör samtidigt landets mest eftersatta lönelönegrupp med den största arbetslösheten. Det är därför vi reagerar och kräver insatser från regeringens sida.

KARL-OLOV ELIASSON

Bankchef:

Konstnärerna ej ombedda

Vi har inom banken aldrig diskuterat någon enprocentsregel i samband med konstinköp. I den mån rekommendationen tillämpas, så är det väl vid husbyggen som Byggnadsstyrelsen har att göra med, säger bankdirektör Nils Stomberg vid Sveriges Kreditbank.

— Att staten äger banken ger oss såvitt jag förstår inga speciella förpliktelser att köpa konst för en procent av byggnadskostnaderna.

Däremot är banken positivt inställd till konstinköp och den nämnda summan 150 000 kr är bara ett försöksanslag till stora banksalen. Hur mycket konst som kommer att inköpas totalt och till vilket belopp är ännu inte bestämt. Men någon enprocentsregel har vi inte känt oss bundna av. Det vore också orimligt om till exempel grundförhållanden som fördyrar ett husbygge skulle bli bestämmande för anslagen till konstinköp. I det aktuella fallet bör understrykas att banken inte beställt något verk av vare sig [redacted]

Att konstnärernas situation kan vara svår är en sak, säger direktör Stomberg. I det fallet är emellertid de båda brevskrivarna ute i oglort väder. Banken har inte bett om deras tjänster och vi anser därför att de inte har med våra konstinköp att göra.

Konstnårsreplik:

Kreditbanken bad få se alster av oss

— Vi var visst ombedda att ställa våra tjänster till Kreditbankens förfogande!

Det säger

— som tillsammans skrivit ett brev till Olof Palme och krävt att enprocentsregeln för konstnärlig utsmyckning lagfästs — med anledning av Kreditbankens kommentar i fredagens DN.

Där förnekade bankdirektör Nils Stomberg konstnärernas uppgift att de av Kreditbankens konstkommitté ombetts visa upp några av sina verk.

Stomberg hävdade att och var ute i ogjort väder — "banken har inte bett om deras tjänster".

Jag blev ombedd av konstkommitténs konsult Eugen Wretholm att inlämna mitt verk till kommitténs ledamöter, arkitekterna Molander och Ax. Eftersom verket var fyra meter långt, skulle jag bestämma en tid med dessa herrar för en visning och bedömning för ett eventuellt inköp. Men de tackade nej till visningen.

När jag hade en utställning på i januari var Eugen Wretholm också där. Han var mycket entusiastisk över mina arbeten och tog kontakt med mej. Jag talade då om att jag redan hade kontaktats av Molander och Ax, som bett mej visa ett alster den 15 januari, då konstkommittén hade ett sammanträde. Jag för dit tillsammans med Då säger Molander och Ax: "Tyvärr, vi har taga pengar att köpa in för." Då hade jag väntat en hel månad.

Både betonar att den avgörande frågan inte gäller Kreditbankens agerande utan enprocentsregeln, som de vill ha lagfäst. Därför skrev de till Olof Palme och avvaktar nu hans svar.

Enprocentsregeln

Bara Palme negativ mot kraven på konst

De båda konstnärerna [redacted] har fått in svar från samtliga riksdagspartiernas ledare angående kravet på lagfästning av den s k enprocentsregeln för utsmyckning och inköp av konst till offentliga byggnader. Samtliga partiledare utom Olof Palme gör positiva uttalanden om kravet.

I ett brev till statsministern i februari påpekade [redacted] och [redacted] att enprocentsregeln missbrukats och att den kommer att missbrukas allmer, vilket får svåra följder för fria konstnärer, den lägsta inkomstgruppen med den högsta arbetslösheten.

— Det är nu regeringens plikt att omgående lagfästa 1937 års enprocentsregel så att svenska konstnärer har en möjlighet att tas i bruk och slippa bli hänvisade till sociala bidrag och stipendier, hette det.

Palme svarade med att erkänna att enprocentsregeln inte tillämpas.

— I stället för att anknyta konstinköpen till enskilda byggnadsprojekt har vi valt att årligen reservera en summa i budgeten för konstinköp.

Han pekar också på att anslaget till statliga konstinköp räknas upp med 800 000 kr från föregående budgetår och att nu sammanlagt 2 milj kr finns anslagna.

Nöjde sig inte

De båda konstnärerna nöjde sig emellertid inte med detta svar utan översände till Palme en kommentar från Konstnärernas riksförbund (KRO), som helt delar uppfattningen om kravet på lagfästning av regeln.

— Den godtyckliga formen för slumpvisa anslag är ett hårt emot en yrkeskår sedan 1937 kämpat för sin fackliga existens, skrev KRO:s ordförande Margareta Carlstedt.

Konstnärerna gick vidare till de övriga riksdagspartiernas ledare. Den förste som svarade var CH Hermansson:

— VPK har i en rad olika sammanhang tagit upp detta krav. Vi är helt positiva till att ånyo föra fram kravet och att därvid ta hänsyn till de synpunkter som utvecklats av KRO.

— Vi skall överväga om det är lämpligt att ta upp frågan i en interpellation till regeringen.

Nästa svar kom från moderatledaren Gösta Bohman, som genomför en längre kulturpolitisk diskussion.

— Hur alla dessa problem skall kunna lösas får vi emellertid tillfälle att ta ställning till nu, då regeringen lagt sin proposition om den statliga kulturpolitiken. Då måste ofrånkomligen enprocentsregeln tas upp till prövning.

Måste tillämpas

Gunnar Helén pekar på att folkpartiet hösten 1972 slog fast att enprocentsregeln måste tillämpas.

— Vi har också uppmanat våra företrädare på det lokala planet att verka för att regeln upprätthålls. Närmast skall vi undersöka möjligheterna att aktualisera frågan i anslutning till propositionen om den statliga kulturpolitiken.

— Ledamöter i vår riksdagsgrupp har till årets riksdag krävt en höjning av anslaget för inköp av konst utöver propositionens förslag som ett led i riktning mot enprocentsmålet. Om någon dag läggs kulturpropositionen fram. Jag är osäker på om tanken med någon form av procentregel då kan aktualiseras. Om inte dröjer det till januari-nästa år skriver slutligen centerledaren Thorbjörn Fälldin.

— Under dessa omständigheter kan nog Sjöholm gärna få bli sjösjuk, säger [redacted].

Startar kampanj för ny lag om "en procent till konsten"

I 37 dagar har konstnärerna [redacted] och [redacted] mer eller mindre lämnat sin skapande verksamhet för att ägna sig åt en aktion med syfte att få debatt kring den s. k. enprocentregeln — konst för en procent av byggkostnaden

KONST FÖR EN PROCENT. Det var ett förslag redan 1937 från socialdemokraten Arthur Engberg, som så småningom resulterade i enprocentregeln.

I ett brev till Olof Palme den 20 februari i år ansåg hr [redacted] det uppenbart att enprocentregeln missbrukats.

— Det är nu regeringens plikt att omgående lagfästa 1937 års enprocentregel, så att svenska konstnärer har en möjlighet att tas i bruk och slippa bli hänvisade till sociala bidrag och stipendier, hette det bl. a.

Den 1 mars svarade hr Palme och förklarade sig vara starkt medveten om att många bildkonstnärer i dag upplever en mycket besvärlig ekonomisk situation.

Statsministern pekar också på att anslaget till statliga konstinköp i årets statsverksproposition räknas upp med 800 000 kr., en ökning med 25 procent jämfört med budgetåret innan.

— Du har givetvis alldeles rätt i att vi då det gäller konstinköp inte tillämpar 1-procentregeln, skriver Olof Palme till hr [redacted] och han tillägger:

— Beslutet från 1937 är endast ett principbeslut. I stället

för att anknyta konstinköpen till enskilda byggnadsprojekt har vi valt att ärligen reservera en summa i budgeten för konstinköp.

Kommentar från KRO

Den 5 mars skriver konstnärerna på nytt till hr Palme och översänder en kommentar från KRO, konstnärernas riksorganisation.

KRO-ordföranden Margareta Carlstedt konstaterar i kommentaren, att Olof Palme inte svarat på kravet om en lag "så att enprocentregeln efterlevs".

— Den nuvarande godtyckliga formen av slumpvisa anslag är ett hårt mot en yrkeskår som sedan 1937 har kämpat fackligt för sin existens, heter det i KRO-inlagan.

"Aktionsmännan" meddelar hr Palme:

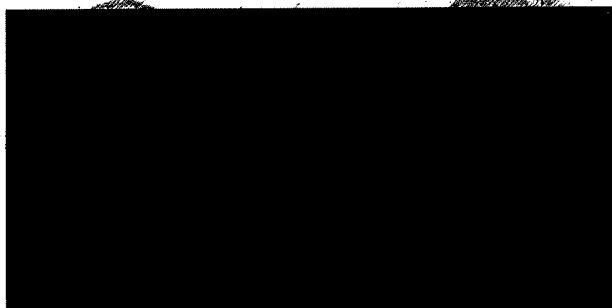
— När socialdemokratin inte följer sitt eget principbeslut om enprocentregeln, hänvisas vi söka stöd hos de övriga partierna i denna viktiga fråga.

C. H. Hermansson

Först bland partiledarna reagerar C. H. Hermansson, vpk. I brev den 17 mars skriver han:

— vpk har i en rad olika sammanhang och vid olika tidpunkter tagit upp detta krav — i kulturprogrammet, i riksdags-

i offentliga byggnader. De vill ha regeln lagfäst, och är nu besvikna på statsminister Olof Palme, som ställt sig ljum till förslaget, medan de tolkar övriga partiledares inställning som positiv.

... vill ha en debatt kring konstens s. k. enprocentregel.

motioner o. s. v. Vi är helt positiva till att ånyo föra fram kravet och att därvid ta hänsyn till de synpunkter som utvecklats av KRO.

Gösta Bohman

Moderatledaren Gösta Bohman svarar konstnärerna den 22 mars, och han understryker att han har stor förståelse för att man, då det gäller statliga byggen, tillämpar vissa fasta normer.

— I sådana fall fyller enprocentregeln ett behov. Den har också den fördelen att utgöra garanti för en viss nivå för kulturstödet, skriver han och tillägger längre fram:

— Hur alla dessa problem skall kunna lösas får vi emel-

lertid tillfälle att ta ställning till nu, då regeringen lagt sin proposition om den statliga kulturpolitiken. Då måste ofrånkomligen enprocentregeln tas upp till prövning.

Centerpartiets ledare Thorbjörn Fälldin, som hör av sig den 29 mars, finner det beklagligt att Arthur Engbergs gamla tanke aldrig blev verklighet.

— Det är självklart att man i kulturland skall se till att statens offentliga byggnader också ger uttryck för konstströmningarna i vår tid, skriver hr Fälldin, som längre fram tillägger: Det kan finnas bättre vägar att nå fram till det mål Engbergs idé äsyftar.

Gunnar Helén

I sitt brev av den 26 mars konstaterar folkpartiledaren Gunnar Helén:

— Det partiprogram som folkpartiet antog hösten 1972 slår fast, att denna regel måste tillämpas. Det har vi försökt ge uttryck för i riksdagsmotioner, där vi framförallt krävt höjda anslag till den konstnärliga utsmekningen av statliga lokaler.

[redacted] drar följande slutsats:

— Socialdemokraterna vill tydligen styra medel och anslag själva. Det är inte rätt att alla medel skall styras politiskt. Det är bättre att enprocentregeln blir lagfäst.

CURT JONASSON

Siri Derkerts beställningsverk för tunnelbanan — här T-banestationen vid Östermalm — utgör ett exempel på hur viss del av produktionskostnaderna avsätts till konst.

KRO till oppositionen: Sossarna styr konsten!

— Godtar ni att ett parti styr konsten i Sverige? Sossarna har av konstnärer ställt till oppositionspartierna i en ny aktion för att få enprocentregeln lagfast. Konstnärerna

hävda att socialdemokraterna styr konsten och kulturmedlen för att vinna röster.

I våras inledde konstnärerna en aktion

om konst för en procent av byggkostnaden i offentliga byggnader. Vid Konstnärernas riksorganisations (KRO) riksmöte i april ansåg konstnärskåren att den s.k. enprocentregeln bör lagfästas.

— Då inget konkret hänt, tar vi nu nya tag, säger hrr som betraktar sig som talesmän för samtliga konstnärer i landet.

Det var i mars som duon tillskrev såväl Olof Palme som övriga partiledare i frågan. Efter ny kontakt med oppositionspartierna för några dagar sedan har de fått brevsvår från Thorbjörn Fälldin och Gunnar Helén.

fp-ledaren informerar om en fp-motion med krav om åtgärder för att upprätthålla enprocentregeln. Men, menar hr Helén, framgången var ringa, och det var endast fp-s representant som reserverade sig till förmån för kravet.

— Jag kan inte, skriver hr Helén, underlåta att notera, att övriga partiets passivitet står i viss kontrast till de uppfattningar som uttalats av ledande företrädare för övriga partier.

Röstfiske

Thorbjörn Fälldin citerar bl. a. kulturutskottets betänkande:

— Utskottet finner det önskvärt att kostnaderna för konstnärlig utsmyckning från början beaktas i kostnadsberäkningar för byggnader som kan komma ifråga för dylik utsmyckning.

Efter partiernas "passivitet" under höstriktsdagen undrar konstnärerna:

— Är samtliga oppositionspartier kollektivanslutna till socialdemokratin i kulturpolitiska frågor? Olof Palme kan konkurrera fritt disponera kulturmedlen för politisk vinning. Alltså: som politiskt mycket medveten konstnär av i dag bör man äga fem partiböcker och genom dessa beskriva samtiden.

— Med det medvetandet är det lätt att konstatera hur socialdemokraterna styr kulturmedlen för att på kulturens och kulturarbetarnas bekostnad och i partiets intresse söka vinna dragkampen om folkets röster.

Konstnärerna har denna gång inte ansett det "vara någon idé"

att ta kontakt med statsminister Palme. I sitt brev till konstnärerna i mars förklarade han:

Fri konst

— I stället för att anknyta konstinköpen till enskilda byggnadsprojekt har vi valt att årligen reservera en summa i budgeten för konstinköp. Motivet för detta har bl. a. varit att det är en stor fördel om inköpen inte behöver begränsas till nya byggen.

Centerriksdagsmannen L. Mattsson, ordförande i kulturutskottet:

— Socialdemokraterna kan inte styra konsten, den är fri. Konstnärerna utövar fritt sin konst. Visst framförs politisk teater, och utställningar liksom konst kan vara politiska.

— Men detta är inte förbehållet ett enda parti. Moderater, centerpartister och folkpartister, som vill framföra politiska budskap i konsten, har samma möjligheter, säger hr Mattsson, som förklarar att klumpsumman till de kulturanslag som utdelas beslutas av riksdagen.

Hr Mattsson har svårt att förstå hur en lagfast enprocentregel skall kunna passa i alla situationer.

900 milj. kr

Under 1974/75 investerar Byggnadsstyrelsen 900 milj. kr i nybyggen och Statens konstråd har 3,8 milj. kr att fördela bland verk och myndigheter i hela riket som önskar få konst.

Under 1973 avsatte landets kommuner 20 miljoner för utsmyckning och drygt 1,8 milj. kr för lösa konstverk. För 1974 har landstingen anslagit 4,4 milj. kr för utsmyckning och 1,25 milj. kr för konstinköp.

Curt Jonasson

Konstkampanj bland politiker

- Övriga partier är för passiva när det gäller konstnärernas villkor, säger folkpartiledaren Gunnar Helén.
- Bättre samarbete mellan konstnärerna och näringslivet, föreslår moderatledaren Gösta Bohman.
- Riksdagens uppfattning om konstnärlig utsmyckning ger en god grund för det fortsatta agerandet, menar centerledaren Thorbjörn Fälldin.

Svaren finns i brev som de tre partiledarna skickat till konstnärerna.

De båda inledde i våras en aktion för att få lagfäst den så kallade enprocentsregeln. Den innebär att en procent av byggnadskostnaden i offentliga byggnader ska anslås till konstnärlig utsmyckning. För närvarande är enprocentsregeln bara en rekommendation. Med en lagfästning skulle konstnärernas ekonomiska villkor förbättras avsevärt.

Kravet på lagfästning av enprocentsregeln har också antagits av Konstnärernas riksorganisation — KRO.

I våras sände konstnärerna brev till statsminister Palme och de övriga partiledarna och frågade hur partierna ställde sig till deras krav. De fick svar från alla. Enligt dem själva var alla utom statsminister Palme positivt inställda.

— Eftersom inget konkret har hänt sätter vi nu i gång igen säger

Nya kontakter

De båda har tagit nya kontakter med partiledarna — fransett statsminister Palme.

Folkpartiledaren Gunnar Helén hänvisar i sitt svar till en sp-motion med krav på åtgärder för att upprätthålla enprocentsregeln. Motionens framgång blev emellertid ringa, eftersom folkpartisterna var ensamma om att rösta för den.

— Jag kan inte underlåta att notera att övriga partiers passivitet står i en viss kontrast till de uppfattningar som uttalats av ledande företrädare för övriga partier, skriver hr Helén.

Moderatledaren Gösta Bohman föreslår ett närmare samarbete

mellan konstnärer och näringsliv för att förbättra arbetsmiljön med värdefull konst och förbättra konstnärernas ekonomiska villkor.

Enligt moderatledaren är det framför allt angeläget att förbättra kulturskaparnas ekonomiska villkor på ett sätt som inte ger möjlighet till politisk diskriminering eller politiskt godtycke.

Konstrådet

har i sin kampanj riktat en hel del kritik mot statens konstråd, som har hand om urval och tilldelning vid konstnärlig utsmyckning av offentliga byggnader

— Konstrådet styr hela konstlivet, säger de båda. Det gynnar samma personer gång på gång med stora uppdrag, medan andra inte ens får svar på sina brev. Politikerna måste bli medvetna om denna oerhörda snedvridning.

Konstrådet har för nästa budgetår begärt en ökning från 3,8 till 8 miljoner kronor för offentlig utsmyckning. Det är i enlighet med enprocentsregeln, men enligt de båda konstnärerna kommer en sådan ökning bara att innebära att samma lilla grupp konstnärer som nu gynnas kommer att gynnas ännu mer.

Centern

Centerpartiet intar en tämligen låg profil i sitt svar. Partiledaren Thorbjörn Fälldin uttalar stöd för kulturutskottet, som uttryckt det angelägna i att kostnaderna för konstnärlig utsmyckning redan från början tas med i kostnadsberäkningarna för byggnader.

För dagen vill Fälldin emellertid inte säga mer än att hans parti kommer att bevaka frågan.

JÖRGEI. I ERIKSSON

